

## **BOSHLANG'ICH O'QUVCHISINING PEDAGOGIK FAOLIYATGA KIRISHI VA KASBIY KOMPETENSIYASI**

**Shoberdiyeva Sug'diyona Nuriddin qizi**

Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

6.24guruh talabasi

### **Annotatsiya**

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning pedagogik faoliyatga kirish jarayoni, ularda kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik asoslari va amaliy usullari yoritilgan. Shuningdek, o'qituvchi faoliyatida innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlardan foydalanish, o'quvchilarning kasbiy yo'nalishini shakllantirishda pedagogik sharoitlar haqida fikr yuritilgan.

### **Kalit so'zlar:**

boshlang'ich ta'lim, pedagogik faoliyat, kasbiy kompetensiya, innovatsion texnologiyalar, interfaol metodlar.

### **Kirish**

Boshlang'ich ta'lim jarayoni – bu bolaning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim bosqichlardan biridir. Mazkur bosqichda nafaqat bilim va ko'nikmalarni egallash, balki o'quvchining kelgusida kasbiy yo'nalishini anglash va pedagogik faoliyatga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirish muhimdir. Bugungi kunda ta'lim tizimida o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish, shu jumladan, boshlang'ich sinf o'quvchilarida ham pedagogik faoliyat elementlarini shakllantirish dolzarb masalaga aylanmoqda.

### **Boshlang'ich o'quvchisining pedagogik faoliyatga kirish jarayonining mohiyati**

Boshlang'ich o'quvchilarning pedagogik faoliyatga kirishi – bu o'quvchi shaxsining o'qituvchilik kasbiga nisbatan qiziqishini uyg'otish, uning kasbiy yo'nalishlarini dastlabki

shakllantirish jarayonidir. Bu jarayon o'quvchi faoliyatida mustaqillik, mas'uliyat, hamkorlik va o'z-o'zini boshqarish kabi kompetensiyalarni rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Boshlang'ich ta'limda bu jarayon ko'pincha o'yin, mashg'ulot va ijodiy faoliyat orqali amalga oshiriladi.

### **Boshlang'ich o'quvchilarda kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik asoslari**

Kasbiy kompetensiya — bu shaxsning o'z kasbiy faoliyatini samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar majmuasidir. Boshlang'ich ta'lim bosqichida bu kompetensiyani shakllantirish o'quvchining kelajakdagi ta'lim motivatsiyasi va ijtimoiy moslashuvchanligiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchi bu jarayonda o'quvchilarga turli kasblar haqida ma'lumot beradi, ularni faoliyatga jalb qiladi, kichik loyihalar, rolli o'yinlar, taqdimotlar orqali ularning mustaqil fikrlash va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantiradi.

### **Zamonaviy ta'lim texnologiyalari orqali kasbiy kompetensiyani rivojlantirish**

Hozirgi kunda ta'lim jarayoniga turli innovatsion va interfaol metodlar keng joriy etilmoqda. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun bu metodlar o'quvchilarning kasbiy yo'nalishini aniqlash va pedagogik faoliyatga qiziqishini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, 'Aqliy hujum', 'Rol o'ynash', 'Klaster', 'Fikrlar charxi', 'Case-study' kabi metodlar o'quvchilarni faol fikrlashga, o'z fikrini erkin bayon etishga va jamoada ishlashga o'rgatadi. Bu esa o'z navbatida ularning kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

### **Boshlang'ich ta'limda kasbiy yo'nalishni shakllantirishning ahamiyati**

Boshlang'ich ta'lim bosqichi — o'quvchilarda kelajak hayotga, jamiyatdagi o'z o'rnini anglashga bo'lgan dastlabki qarashlar shakllanadigan davrdir. Shu bois, bu bosqichda o'qituvchining asosiy vazifasi faqat o'qitish emas, balki o'quvchini hayotiy faoliyatga, kasbiy tanlovga tayyorlashdir.

Pedagogik yondashuvda “kasbiy o'zini aniqlash” tushunchasi o'quvchining shaxsiy qiziqishlari, qobiliyatlari va imkoniyatlarini inobatga olgan holda shakllanadi.

## **Boshlang‘ich o‘quvchilarda pedagogik kompetensiyani rivojlantirish bosqichlari**

1. Motivatsion bosqich – o‘quvchida o‘qituvchilik faoliyatiga nisbatan qiziqish uyg‘otish.
2. Axborotli bosqich – turli kasblar, ayniqsa pedagogik kasb haqida ma’lumot berish.
3. Amaliy bosqich – rolli o‘yinlar, mini-loyihalar, kuzatish, interfaol mashg‘ulotlar orqali o‘quvchining faol ishtirokini ta’minlash.
4. Refleksiv bosqich – o‘z faoliyatini tahlil qilish, kasbiy tanlov haqida fikr yuritish.

### **O‘qituvchining roli**

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi o‘quvchilarning kasbiy qiziqishlarini aniqlab, ularga yo‘naltirilgan pedagogik yordam ko‘rsatadi.

U o‘quvchilarda quyidagi kompetensiyalarni rivojlantirishga e’tibor qaratadi:

Kommunikativ kompetensiya — boshqalar bilan muloqotda bo‘lish, fikrini aniq ifodalash.

Ijtimoiy kompetensiya — jamoada ishlash, hamkorlikni o‘rganish.

Axborotli kompetensiya — zamonaviy axborot vositalaridan foydalana olish.

Ijodiy kompetensiya — yangilik yaratishga intilish, tashabbuskorlik.

## **Zamonaviy ta'lim texnologiyalarining o'rni**

“Aqliy hujum” metodi — o‘quvchilarning erkin fikrlashini rag‘batlantiradi.

“Sinkveyn” texnikasi — o‘qituvchilik faoliyatiga oid tushunchalarni tahlil qilishga yordam beradi.

“Rol o‘ynash” usuli — o‘quvchilarga o‘qituvchi rolida chiqish imkonini beradi.

Axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT) — ta'lim jarayonida interaktiv doskalar, videodarslar, multimedia resurslaridan foydalanish orqali o‘quvchilarni kasbiy jihatdan faol qiladi.

## **Boshlang‘ich ta’limda kasbiy kompetensiyani shakllantirish misollar**

“Men kim bo‘laman?” nomli sinfdan tashqari tadbirlar.

“O‘qituvchilik – eng muqaddas kasb” mavzusida suhbat va uchrashuvlar.

Maktabdagi “Kasb tanlash haftaligi” doirasida boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun maxsus mashg‘ulotlar.

## **Amaliy tavsiyalar**

O‘qituvchi o‘quvchilarda pedagogik faoliyatga qiziqish uyg‘otish uchun ijodiy topshiriqlar, mini-proyektlar va o‘yin mashg‘ulotlarini ko‘proq qo‘llasin.

Har bir o‘quvchining qobiliyatini individual baholash va rag‘batlantirish zarur.

O'qituvchi o'quvchilarga pedagogik etika va axloqiy me'yorlar haqida tushuncha bersin.

Dars jarayonida tahlil, muhokama, kuzatuv, o'zaro baholash elementlari bo'lsin.

### Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich o'quvchilarning pedagogik faoliyatga kirishi jarayoni ularning shaxsiy va kasbiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi bu jarayonda o'quvchilarga nafaqat bilim beradi, balki ularda kasbiy yo'nalishni, mas'uliyatni, mustaqillikni va ijodkorlikni shakllantiradi. Boshlang'ich ta'limda kasbiy kompetensiyani rivojlantirish o'quvchining kelajakdagi muvaffaqiyatli faoliyatiga poydevor bo'lib xizmat qiladi.

### Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 'Ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirish to'g'risida'gi qarorlari.
2. Hasanboyeva O., Mavlonova R. 'Pedagogika asoslari'. Toshkent: Fan, 2020.
3. To'raqulova D. 'Boshlang'ich ta'lim metodikasi'. Toshkent, 2021.
4. Mavlonova R. va boshq. 'Zamonaviy ta'lim texnologiyalari'. Toshkent, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi 'Ta'lim to'g'risida'gi qonuni, 2020-yil.